

ËFËSUS

E Pöl to kiun voh o taana' kiun, e' he te' non Room pa nohnnoh. O pöh kiun ne' to va nö manuh pa napan va po vaman to te' ne pa vöön vëh Ëfësus, ko meh ne' to va nö manuh pa napan va pa vöön vëh Filipaë, ko vakön ne' to vanö manuh pa napan va pa vöön vëh Kolosi, ko vataana' ne' to nö manuh pe Pilimon. E' to kiun ke ra napan va Ëfësus o kiun vëh, pan ee se ëh momoaan voh ko vahik po!, ka napan va po vaman to te' ne pa ma meh vöön pah ëh po!.

A Ëfësus voh a vöön apuh pare' te' non manih pa muhin va Esia!. A napan poë varih to te' voh ne nën, to te' voh ne o iu apuh va pa öt a ma moeh tah peo, pare he' voh i rea pe sosoenën vapikpiuk nee to poka' ne e Atemis. E' to te' me voh non a iuun hinhin pe Atemis a pah vih manih Ëfësus (Aposol 19:17)

Manih pa vapöök vavih pe Pöl, e' to he' a soe nën manih po Jiu' po Poen Apaapo (Aposol 18:18-21). Ka manih pa vaköön vavih pe', ne' to nö Ëfësus ko te' non nën po kukön kirismas pa vavaasis a napan, (Aposol 19). A nap peo va Ëfësus to hikta te' ne pan ee ro Jiu', ivëhkëk, e' to te' non a ma pah to Jiu' to te' va'peh me ne raoe. E Pöl to vavaasis non raoe pan, manih pe Kristo o Jiu' me ro te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu' to vatös e ne, ivëh, ka kuru no a napan kurus to te' vatös e ne me e Kristo po paeoh o kum. E Pöl to he' me a soe vapipino' va po kum pe Kristo pa kukön a tah. Ea a sionin e Ieesu', ke e', e susun pea. Me ea to te' va e no manih pa iuun pe Sosoenën, ke Ieesu' koman e' o toon vatopnin in a iuun pamëh. E Pöl to he' me a meh soe vapipino' pe' vamanih pan, o kum pe Kristo to te' va e non manih pe köövo pe'.

A ma kiun varih to tataki va ne manih pan.

A potan avih pe Pöl, 1:1-2

A soe va po iu pe Sosoenën me a vatös pea me e Kristo, 1:3-23; 2:1-22; 3:1-21

E' to vih non pa ö no a napan va po vaman se te' me ne o pöh kokoman,
4:1-16

E' to vih non pa ö no a napan va po vaman se soe vakoe a ma hanan va pa
popoen, 4:17-32; 5:1-20

E' to vih non pa ö no a napan va po vaman se he' i rea manih pa ma meh te'
va po vaman me a taate' iu te', 5:21-33; 6:1-10

Manih po kikis pe Kristo, a napan va po vaman se onoah ee pe susun po ora'
hat me o kum pe', 6:11-20

A soe ataaton pe Pöl, 6:21-24

---

1 ¹Eö' e Pöl e aposol pe Ieesu' Kristo. Ko iu koman pe Sosoenën kö' tavus aposol. Eö' to vanö ka nös neöm a napan pe Sosoenën varih to te' nem pa vöön va Ëfësus o kiun va'ih. Suk eöm to vatös me voh e Ieesu' Kristo, paröm vavatet vakis nem eah sih.

²Eö' to hin e Sosoenën Tamaara, ke Sunön pea Ieesu' Kristo, pan ee se ururuan a neöm, pare nok a ma kokoman peöm köm te' me nem a taate' moomo.

**Manih Pe Ieesu' Kristo, Ne Sosoenën Se He' A Ra A
Ma Moeh Tah Vihvih Va Pa Vöön Va Kin**

³Ea se kë rakah no a ähnan e Tamaara Sosoenën. E' me e Taman e Sunön pea Ieesu' Kristo. Manih po vatös pea ke Ieesu', ne Sosoenën koman to he' koe ka ra a ma moeh tah vihvih va pa vöön va kin nën. ⁴O poen ne Sosoenën to me' avoe' voh e non pa nok o oeh vëh, e' to kon voh en pea se vatös me no e Ieesu' Kristo, para tavus o te' vivihan, para hikta te' me no ta hat manih po epep pe Sosoenën. ⁵Suk ataaeh, moaan voh no a taate' kamö' me o iu pe Sosoenën, se nok a ra, ka tavus o pus koa' pe'. Manih pa kiu pe Ieesu' Kristo, e' marën a kon tane' hah a ra manih pa taate' hat. Ko iu koman pe Sosoenën, ivëh, ke' nok va nën. ⁶Ivëh, ka manih pa ähnan e koa' vëh ne Sosoenën to iu non sih poan, e Sosoenën to ururuan voh a ra. Ivëh, ka se kokoman tamoaan rakah no o ururuan apuh pe', para kë tamoaan no a ähnaneah. ⁷A napan to ip vamët voh e Ieesu' Kristo, ka manih po era' pe', ne Sosoenën to kon hah këh a ra pa hat. Pare' ihan anoe en pa ma hat pea, ivëh, ka se vatös vavih rakah me e Ieesu' Kristo. Manih pa mët pe Ieesu' Kristo, ne Sosoenën to vamaaka o ururuan apuh pe' manih pea. ⁸Manih pa ma vu nat me a ma kokoman vih pe', ne' to koep rakah ma' o ururuan pe' manih pea. ⁹Moaan voh ne Sosoenën to kokoman keon voh en pa tah ne' to kehkeh nok voh non manih pa kiu pe Kristo. Ivëhkëk, o kokoman pamëh to te' vakoaan voh e non. Ka kuru va'ih ne' to vataare en pea po kokoman pe'. ¹⁰Ivëh, ko kokoman pamëh, ne' to kehkeh nok voh non, to te' vavoh non manih pan, o poen ne' to koman non se tavus ma', e' se ununun a ma tah va pa vöön va kin, me a ma te' tah va po oeh manih pe Kristo, kee te' ne paan a pah te', ka pah te' ko pamëh e Ieesu', ivëh e Kristo.

¹¹E Sosoenën to vavatet non sih o iu me a ma kokoman koman pe', pare' nok a ma moeh tah, kee tavus. Moaan rakah voh ne' to vate' voh en pea, pan ea se vatös me no e Ieesu' Kristo. Para tavus a napan pe'. ¹²E' to nok vamanih pan, emöm varih a napan va Israël to vaman momoaan voh e Kristo, ko vatet voh em pe'. Ke Sosoenën me to kon voh en pemöm, pan emöm se kë nem o ähnan apuh pe', suk e' a Te' Sunön rakah. ¹³Ke eöm varih o te' to hikta te' nem pan eöm ro Jiu', eöm me to pënton vahik voh em pa soe man. A soe man pamëh, e' a Soe Vih pe Sosoenën. Ka soe

pamëh to kon tane' hah a neöm manih pa taate' hat. Eöm to vaman me voh em pe Kristo, ko vaman peöm nok a neöm, köm vatös me em pe!. E Sosoenën to vatet rakah en pa soe man pe', ne' to soe vaman voh pan, e' se vanö ma' a Tuvuh Vasio' pe' manih peöm. Ka Tuvuh Vasio' pamëh to te' va non manih po vëknöm to vataare a non neömür manih pe Sosoenën, köm te' nem a napan pe!. ¹⁴Ea to nat e no pea to kon vahik voh ee pa Tuvuh Vasio', ivëh, ka nat va e no manih pan, amot na se kon me ee pa ma tah ne Sosoenën to vamatop keon voh ka ra. Ka ma tah poë varih ne' to soe vaman voh pan, e' se he' a ra a napan pe!. Ea to anoeh voh e no pa kon a ma tah poë varih, po poen ne Sosoenën se hehe vahik a ra a napan pe!. Ka kë no o éhnän apuh pamëh, suk e' a Te' Sunön rakah.

E Pöl To Hin E Sosoenën Pan E' Se He' O Nat Manih Pa Napan Va Ëfësus

¹⁵Ivëh, ko poen nö' to pënton eo' peöm to vaman em pa Te' Sunön vëh e Ieesu', paröm iu e nem pa ma napan kurus pe Sosoenën. ¹⁶Ivëh, nö' to hikta vavanot suk no' sih pa soe vavivih ke na e Sosoenën, suk eöm. Ka ma poen kurus nö' to vaho' rakah a no' neömür manih pa ma hin peö!. ¹⁷Eö' to hinhin no' sih e Tamön vëh to te' me non o kikis apuh ke Sunön pea Ieesu' Kristo. Eö' to hinhin no' eah sih pan, e' se he' a neömür o nat, pare' vataare hah ea manih peöm köm nat in eah. ¹⁸Eö' to hinhin me no' e Sosoenën, pan e' se peret me a ma kokoman peöm köm nat vavih a ma tah vihvih varih ne' to vaneah non ne' se he' a neömür. Eöm se nat nem, paröm vaman nem a ö nöm se kon em pa ma tah vihvih poë varih. Suk ataeah, e' to vaoe voh en peöm pa tavus o pus koa' pe!. Eö' to hinhin me no' e Sosoenën, pan eöm se maaka vavih a ma he' vihvih varih ne' to soe vaman voh, pan e' se he' a neömür a napan pe!. ¹⁹Eö' me to hinhin no' pan, eom se nat va nem manih pan, o kikis apuh pe Sosoenën, e' a tah a pah apuh rakah manih pea varih, a napan to vaman no eah. Ko kikis apuh pamëh to vatoe akuk va e non manih po kikis apuh vëh, ²⁰ne Sosoenën to nok voh, pare' kunkuin hah e Ieesu', ko vaho' poan pa papmatö pe!. Manih pa vöön va kin no a napan to kë ne sih a éhnaneah. ²¹E Sosoenën to he' voh e Ieesu' Kristo a tasun to apuh oah e non po ora' eh, me ro te' susunön, me a ma kaman, me a ma moeh tah kurus varih to te' me ne o kikis. Ko éhnän apuh pe!, apuh oah me e non po te' varih, to te' me ne o éhnän kuru, me ro te' varih, se te' amot ne o éhnän apuh. ²²E Sosoenën to vaho' vahik voh en pa ma moeh tah kurus manih paan o kikis pe Kristo. Ke' te' va non manih pe susun va pa ma tah poë varih, marën a va'aus o kum te' varih to vaman ne e Sosoenën. ²³O kum te' varih to vaman ne e Sosoenën, ee to te' va e ne manih pa sionin e Ieesu' Kristo. E' to he' o to'to' pe' manih po kum te' varih to vaman ne e Sosoenën. Ko kum te' poë varih to puh ne po to'to' pamëh. Ivëh, ke Ieesu' Kristo koman to vapuh kurus voh en pa ma tah kurus varih to te' ne pa vöön va kin, me manih po oeh.

E Sosoenën To Va'aus A Ra Po Ururuan Pe'

2 ¹Moaan voh nöm to hikta vaman nem e Kristo, paröm te' va nem manih pa nap mët. Suk ataaah, eöm o vatösoe, paröm hikta ténan nem a soe pe Sosoenën, paröm nonok vatëh nem a ma taate' hat. ²Manih pa téeäm pamëh nöm to vavatet vavi' kov e nem pa taate' hat va po oeh vëh. Eöm to vavatet voh a taate' hat pe susun po ora' hat varih to te' ne akis. Ke susun po ora' hat pamëh to te' avoe' e non manih pa komaara napan varih to vatösoe ne sih e Sosoenën.

³ Moaan voh na to te' me voh e no po te' poë varih. Para vavatet vavi' e no po iu hat va pa komaara. Ea to vavatet voh no o iu hat va pa komaara, me a ma tah no o sionin me a ma kokoman pea to iu ne. Ko poen na to te' va no nën, ea se kon o kamis ne Sosoenën to vamatop keon voh ken pea, a napan to nonok no sih a ma vu taate' hat poë varih.

⁴ Ivëhkëk, o ururuan pe Sosoenën to parin apuh, ke' pah iu suntan rakah e non pea. ⁵Oman, a ma taate' vatösoe pea, me a taate' pënton varo a soe pe Sosoenën to nok voh a ra, ka te' va e no manih pa nap mët. Ivëhkëk, e Sosoenën to vatös en pea ke Kristo, pare' he' en pea po to'to' voon. Ka manih po he' vih pe Sosoenën ne' to kon tane' hah en pea manih pa taate' hat. ⁶Ka vatös pea ke Kristo, ne Sosoenën to kunkuin va'peh suk hah en pea manih pa mët va po apen, pare' vaiho' en pea pa vöön va kin, ka iho' va'peh me e no pe', ko pët matop e no pa ma tah va pa vöön va kin, ke Kristo. ⁷Manih pa kiu pe Ieesu' Kristo, ne Sosoenën to nok a taate' vih manih pea. Suk ataaah, e' to kehkeh vataare non a napan va amot, pan o ururuan apuh pe' to hikta te' non ta ö ataaton, manih pa ö ne' to vava'aus va ka rora sih. ⁸E' to te' va non manih pan, a tah pamëh to hikta te' non pan a tah nöm to nok. Ahik, e Sosoenën to he' akuk en peöm. Eöm to vaman voh e Ieesu' Kristo. Ke Sosoenën ururuan a neöm, pare' kon tane' hah en peöm manih pa hat. ⁹Ko he' vih pe Sosoenën to hikta te' non pan, o voen ovin a ma kiu nöm to nonok nem. Ivëh, ne' to hikta onöt suk non, pa ta pah te' se kë koman hah non a ëhnaneah. ¹⁰Manih pa kiu ne Ieesu' Kristo to nok voh, ne Sosoenën to nok a ra, ka tavus vavoon, para suksuk no a hanan va pa taate' totoopin. A taate' totoopin pamëh ne Sosoenën to vamatop keon ke voh en pea, pan ea se suksuk no.

E Kristo To Vahik A Taate' Vakihat Po Jiu', Me Ro Te' Varih To Hikta Te Ne Pan Ee Ro Jiu' Manih Pa Mët Pe'

¹¹ Ivëh, köm se kokoman hah na pan, eöm a napan to hikta tavus voh manih po vute' po Jiu!. Eöm o te' no a napan va Israël to sosoe ne sih pan, eöm o te' nee to hikta pe voh a ma ö kokoaan peöm. Ivëh, nee to sosoe suk a no neöm pan, eöm to hikta te' nem pan eöm ro Jiu!. Pare

sosoe me ne pan, ee a napan pe Sosoenën, suk a ö nee to pe a ma ö kokoaan pee. Ivëhkëk, a taate' pe a ö kokoaan va po sionin, e' a taate' po te'. A taate' pamëh to hikta antoen non a va'aus a te', ke' panih a taate' pe', ko tavus vavoon. ¹²Eöm se nat vavih rakah va nem manih pan, moaan voh nöm to hikta nat voh nem pe Kristo, paröm te' tavus këh e nem po kum te' va Israël. E Sosoenën to nok a soe man pe', pare' nok a ma vatompoan pe', me ra napan va Israël, ke eöm to te' tavus këh e nem po kum te' pamëh. Ka tëäm nöm to te' nem manih po oeh vëh, paröm hikta anoeh nem a ö ne Sosoenën se kon hah a neöm, suk eöm to hikta nat me nem pe Sosoenën. ¹³Moaan voh nöm to te' varo këh e nem pe Sosoenën. Ivëhkëk kuru va'ih, no era' pe Ieesu' Kristo to pupui a neöm, köm vatös hah me em pe Sosoenën. E Sosoenën to vahuk hah a ma' neöm manih pe', suk o era' pe Kristo to tako' suk a neöm.

¹⁴E Ieesu' koman ivëh a pusun in a taate' vakamö', e' se nok a ra ka iho' va'peh hah. Moaan voh o Jiu' to vakihat me voh e ne po te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu!. Ka taate' vakihat pamëh to sunpip voh e non pea o Jiu' me ra napan varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu!. Ivëhkëk, e Ieesu' Kristo koman ivëh to nö ma' pare' vu' topnin a eean eh pamëh ko kök poan, pare' vavahik en pa taate' vakihat pamëh. E' to vatös o pöök vute' varih, o Jiu' me ro te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu!. Kee tavus ee o pöh vute', ¹⁵suk e' to vahik en pa ma ö soe me o Vavaasis pe Mosës, po poen ne' to mët pa kuruse. E' to nok va nën, pan e' se ununun hah o Jiu', me ro te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu', kee tavus hah ee a pah te', ko vakamö' hah ee. ¹⁶Ka manih pa mët pe Ieesu' manih pa kuruse, e' to vatös hah o Jiu' me ro te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu', kee tavus hah ee a pah te', pare vakamö' hah me ee pe Sosoenën. Ivëh, nee to hikta vakihat suk hah ne. ¹⁷E Ieesu' Kristo to nö voh ma' manih po oeh vëh. Pare' vavaasis non a Soe Vih vëh, to sosoe suk non o vakamö' peöm a napan varih to te' varo këh nem e Sosoenën, me emöm o Jiu' to vatös nem manih pe Sosoenën. ¹⁸Ea vapöh kokoman, suk po' no ataaeh, manih pa ëhnan e Ieesu' Kristo ne ea o pöök vute' to te' me no a Tuvuh Vasio', ka Tuvuh Vasio' pamëh peret ken pea pa hanan na se suk, para tavus manuh pa matan e Sosoenën, e Tamaara.

¹⁹Ivëh, ke eöm varih o te' to hikta te' nem pan eöm ro Jiu', moaan voh nöm to te' nem a nap aun, ivëhkëk kuru, eöm to hikta te' va nem nën. Eöm to tavus em a kën tom kea va po vaman manih pe Sosoenën. ²⁰Eöm to te' va nem manih pa iuun ne Sosoenën to eok. E' to vasun a möm o aposol, me ro te' vanënën soe vamanih po toon va pa iuun pamëh. Ke Ieesu' Kristo to te' va non manih po toon vatopnin to öt vakis non sih a iuun pamëh. Ivëh, ke ea kurus a iuun pamëh. ²¹Ka iuun to taeok vaeh manih pe Ieesu'. Ivëh, ke' tatavus nö e non a iuun vivihan pe Sosoenën. ²²Suk ataaeh, eöm o te' varih to hikta te' nem pan eöm ro Jiu', eöm to

vatös me voh em pe Kristo, ke' vatös en peöm me ra napan pe'. Ivëh, köm tavus va em manih pa iuun te'te' pe Sosoenën manih po kikis pa Tuvuh Vasio'.

**A Kiu Pe Pöl Ivëh Pa Vatvus A Soe Vih Pe Ieesu' Kristo
Manih Po Te' Varih To Hikta Te' Ne Pan Ee Ro Jiu'**

3 ¹Eö! ivëh e Pöl, eö! to hin hin suk a no' neöm manuh pe Sosoenën, eö! to te' no' pa nohnoh suk a ma kiu ne Sosoenën to he' a neo', kö! nonok no!. E' to soe ka neo' pan, eö! se vavatvus no' a Soe Vih pe Ieesu' Kristo manih peöm o te' varih to hikta te' nem pan eöm ro Jiu!. ²Oman, eö! to koman no' pan, eöm to pënton pö! voh em pe Sosoenën to he' voh en peö! pa kiu va'ih. Manih po ururuan pe' nö! se nok a kiu pamëh marën a va'aus a neöm. ³E Sosoenën to vataare voh en peö! po kokoman vakoaan pe' vëh, to te' non sih manih po kupu pe!. Kö! vatvus pet voh keo' peöm pa si! ö sone! va po kokoman vakoaan pamëh manih po kiun peö!. ⁴Ko poen nööm se keh éh a soe nö! to kiun suk o kokoman vakoaan pamëh, eöm se nat em, peö! to nat vamaaka e no' po kokoman vakoaan vëh, to soe suk non e Kristo. ⁵Moaan voh ne Sosoenën to hikta soe tavus avoe' voh non o kokoman vakoaan pamëh manih pa napan. Ivëhkëk, kuru va'ih ne Sosoenën to vatvus koe ke ma' a soe vakoaan pe' manih pa Tuvuh Vasio!. E' to vatvus ke ma' a soe pamëh manih pemööm a napan ne' to kon voh, kemööm tavus o aposol vivihan pe', me ro upööm te' varih to vavatvus ne a soe. ⁶O pus kokoman va pa soe vakoaan pamëh to te' va non manih pan, manih pa Soe Vih pe Ieesu' Kristo, ne eöm o te' to hikta te' nem pan eöm ro Jiu' to vaman nem, paröm tavus em a kën kea va po vaman va'peh me emööm o Jiu' varih to vaman nem e Kristo, ka tavus ee o pöh sionin. Ea kurus to kokon koe ke no a ma tah vihvih ne Sosoenën to vaneah keon voh ken pea manih pe Ieesu' Kristo.

⁷E Sosoenën to nok voh a neo' kö! tavus eo' a te' kikiu pe', marën a vatvus a Soe Vih pe' manih pa napan. Manih po kikis pe', ne' to he' a neo' o he' vih pe', marën a nok a kiu pe!. ⁸Eö! to vapaan rakah ke no' a napan kurus pe Sosoenën, ivëh, kö! hikta onöt no' a kon o he' vih pe!. Ivëhkëk, e Sosoenën to ururuan a neo', pare! he' en peö! pa kiu pe', ka kiu pamëh, e' a kiu va pa vatvus a Soe Vih manih po te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu!. Ka Soe Vih pamëh to vavaato vavi' suk e non pa ma tah vihvih pe Kristo. Ka ma tah vihvih poë varih ne ea a napan va po oeh vëh to hikta antoen no a kiiki me a éh. ⁹E Sosoenën to nok voh a ma moeh tah kurus, ivëhkëk e' to koaan momoaan voh en po kokoman pe' manih pa tah ne' to kehkeh nok non. Ko kokoman pamëh te' vakoaan tamoaaan voh e non sih. Ivëhkëk, kuru ne' to he' en peö! pa kiu va pa vamaaka o kokoman vakoaan pamëh. ¹⁰Moaan voh ne' to koaan e non po kokoman vakoaan pe!. Ivëhkëk, kuru va'ih ne' to vatvus en pe' manih

po kum te' varih to vaman ne sih e Sosoenën. Ka manih pa taate' pamëh ne Sosoenën to nok a ma vu kokoman vihvih, me a ma vu nat vihvih pe', kee tavus vateera' koe ee manih po kum te' varih to vaman ne poë. Ivëh, no ankerö' eh, me ro tuvuh va pa vöön va kin to nat suk ne o kokoman vakoaan pe Sosoenën.¹¹ Moaan voh ne Sosoenën to me' avoe' voh e non pa nok o oeh vëh, e' he koman e non pa nok a tah pamëh. Ka manih pa kiu pe Sunön pea Ieesu' Kristo, ne' to nok vahik en pa ma tah poë varih.¹² Ea to vaman e no sih e Kristo, para hikta nanaöp hah no a tavus manih pa matan e Sosoenën. Ea to nat va e no manih pan, e Kristo e' a hanan na se suk, para nö ko tavus na manuh pe', ka hikta tah se sunpip hah a ra.¹³ Ivëh, kö' se soe vakis rakah keo' peöm, eöm se koe a hara' vahat suk o kamis nö' to te'te' no' marën a va'aus a neöm, a ma vaman peöm tome' kunah. Eöm se hara' vaeö nem, suk ataaeh, o kamis pamëh to tavus ma', marën a va'aus a neöm, köm te' vavih me nem e Sosoenën.

E Pöl To Hin Va'aus A Napan Pe Ieesu' Varih Ëfesus

¹⁴ Ivëh, kö' vatokon eo' manih pa matan e Tamaara, parö' hin vakis eo' pe' pan, e' se va'aus a neöm.¹⁵ E Sosoenën, e' e Tamaara napan va vöön va kin me manih po oeh, ke e' koman to vëvëhnan voh en pa ma vu tom taman kurus.¹⁶ Eö' to vavatokon no' sih, parö' hinhin va no' manih pan, e Tamön to te' me non o kikis pa nok a ma moeh tah vihvih peo. Ka manih po kikis pe', ne' to antoen e non pa vapuh a ma komëneöm pa Tuvuh Vasio' pe!. Pare' nok a neöm, ka ma kupu peöm eh rakah ee manih pe Sosoenën.¹⁷ Ivëh, kö' hinhin suk a no' neöm o te' varih to vaman voh em pe Kristo, pan e' se te' tamoaan rakah non pa ma kupu peöm, ka taate' iu te' se eh rakah non manih pa ma kokoman peöm, köm sun vakis ko te' va nem manih pa ö no oeh to ötöön va e non a ma aan naon, ko naon sun vakis non.¹⁸ Eö' to hinhin suk a no' neöm manih pe Sosoenën, pan eöm varih o te' to hikta te' nem pan eöm ro Jiu', me ra napan pe Sosoenën, eöm kurus se kon o pöh vu kikis va pa nat vavih o iu apuh pe Kristo. Ea to hikta nat no, o iu pe' manih pea papanö' onöt non nih, me e' rë, aton non nih, me e' va kin vah va non nih, me e' ruruvun va non nih.¹⁹ Ivëh, ka nat e no pa hikta pah te' to onöt non a nat a ö ne Kristo to iu va ka rora sih. Ivëhkëk, ea to onöt e no pa nat eah. Kö' iu no' a ö ne Sosoenën se vapuh rakah a ra po to'to' pe!. Ko to'to' pe' se te' tera' non manih pea.

²⁰ Eö' to hinhin avoe' e no' pan, o kikis pe Sosoenën koman ivëh, to kiu non sih manih pa komaara, ko kikis pamëh to te' oah e non po kokoman pea. Ka ma tah kurus na to hinhin suk no, ne Sosoenën se nok en pee, ka ma tah kurus poë varih to hikta onöt ne o kikis pe!.²¹ Ivëh, ka kuru me amot no a napan va po kum te' varih to vaman ne e Ieesu' se kë koe tamoaan ke ne a ähnan e Sosoenën manih pe Ieesu' Kristo. Oman.

Ea A Napan Se Vatös Tamoaan Me No E Kristo

4 ¹Eö' e Pöl, eö' to te' no' pa nohnoh, eö' to te' suk no' nën, eö' to nonok no' a kiu pe Sunön. Eö' me to koman no' pan, e Sosoenën to vaoe voh a neöm, pan eöm se vatet a taate' pe'. Ivëh, kö' iu kunkuin no' a ma kokoman peöm, pan eöm se suk a taate' totoopin, me eöm se vatet varoe o iu pe'. ²Eöm se kunah ke ra napan pe Kristo, paröm nok a taate' to vatö non a ma komëäre. Eöm se nat nem heve raoe, pa ö nee se nok vaheve a neöm. Eöm papaeh se he' raoe o kokoman vih, paröm te' a ma punis varih nee to he' a neöm, suk eöm to iu nem raoe. ³A Tuvuh Vasio' to he' voh en pea pa taate' vapöh kokoman. Ka taate' pamëh to te' va non manih po uris to noh vatös a rora ka tavus o pöh vute'. Ivëh, köm se sun vakis rakah nem ko matop nem a taate' pamëh. ⁴Ea varih a napan va po vaman, ea to te' va e no manih po pöh sionin, para te' me no a pah Tuvuh Vasio' to te' non manih pea. E' a tah ne Sosoenën to vaoe suk a ra, pan ea kurus se anoeh no a kon a pah tapui vih ne' to soe vaman voh, pan e' se he' a ra. ⁵Ea kurus to te' me no a paeh a Sunön, para vaman no o pöh vavaasis, para kon a paeh a pupui. ⁶E' to te' non a paeh a Sosoenën. Ke Sosoenën pamëh, e' ro a paeh e Tamaara a napan kurus. Ka tasun pe' to apuh, pare' te' oah e non pa ma te' tasun pa ma napan kurus. Pare' kiu tamoaan non topniira napan pe', pare' te' hop tamoaan e non manih pa ma napan kurus varih to vaman ne poë.

⁷Ivëhkëk, e Kristo to he' vakëkëh voh en pea pa ma vu he' na se nonok no a kiu pe!. Ea papaeh to kon a ma vu he' poë varih, suk e Ieesu' Kristo koman to ki vakëkëh ka ra a ma he' poë varih po iu koman pe!. ⁸Ivëh, no Puk pe Sosoenën to soe suk va non manih pan,

“O poen ne' to peah manuh pa ö va kin vörep,
pare' kon a nap nohnoh peo, kee nö va'peh me ee pe!.

Pare' he' en pa napan pa ma he!.”

Sng 68:18

⁹Ka soe va'ih, “E' to peah en pa ö va kin vörep,” e' a soe pamëh to vataare va ka rora manih pan, e Kristo to hikta peah varoe voh manuh pa ö va kin, ahik, po vamomoaan rakah ne' to kunah voh ma' manih po oeh vëh. ¹⁰Ka te' vëh to kunah voh ma!. E' kuru a te' ko pamëh to peah hah en. Ka manih pa ö pamëh to va kin oah e non pa ma meh tah va akis. E' to nö nën marën a matop a ma moeh tah kurus. ¹¹A te' pamëh, e Kristo to he' voh a napan a ma vu he', e' to he' a ma vu he' poë varih to te' va ne manih. Manih po upöm, ne' to he' raoe a kiu aposol, ko he' o meoh upöm te' a kiu pa vatvus a soe. Ka ma meh ne' to he' raoe a kiu pa nö vawah pa vatvus a Soe Vih pe Ieesu' Kristo manih pa napan. Pare' kon en pa ma meh te' pa nok a kiu va pa matop me a vavaasis a napan pe Sosoenën. ¹²E Kristo to he' a ra a ma he' poë varih marën a va'aus a ra a napan pe Sosoenën, ka onöt e no pa nok a ma kiu vihvih pe' manih

pa va'aus o upöm te'. Ivëh, ke ea varih a napan to te' va no manih pa sionin e Kristo, ea se tavus vaeh, para te' vavih no. ¹³Ivëh, ka ma kiu na to nonok no, se nönö nö kov e ne, pare' öök rakah na pa ö na se vapöh kokoman manih po vaman. Para nat vavih ee pe Koa' pe Sosoenën, ko puh rakah ee pa ma taate' vih pe Kristo. Ka ma taate' pe' tavus vateera' ee manih pea.

¹⁴Ea se te' va no nën, para nat no te' vatëh va no manih po koa' sosone'. A ma soe varih no a nap vamanman te' to nonok ne sih, suk ee to nat vavih e ne sih pa taate' vatomore, me a taate' piuk. A ma taate' poë varih to hikta onöt ne a toon vayah va ka ra manih pa ö no a tuvh me a supa to totoon vah va i non o sini manih tahi'. Ea me se nat no vanun o vaman pea, ke' nun ko te' va non manih pa ö no sini to nönö pinpiun vah non, pare' hikta tavus na manuh pa ö ne' to nönö non to tavus. ¹⁵Ivëh, ka se nat rakah no vaho' no a ma tenara manih pa ma soe poë varih. Ahik, ea se vavatet vavi' no a taate' iu a meh te', para sosoe ro ke no raoe a soe man. Ea se keh nonok va no nën, ea se tavus rakah ee o te' eh manih pa taate' vaman, ko vatös me e Kristo, ke' tavus en a te' se vovoh ka rora a napan pe!. ¹⁶E Ieesu' Kristo to vatös me en pa napan pe', ke' te' va non manih pa sionin a te'. A ma ö kurus varih pa sionin a te' to te' vatös non, ko sionin kikiu vavih non, pare' tavus vaeh en. E' to te' vatoe va e non manih po kum te' varih to vaman ne e Sosoenën. A ma papaeħ pee se keh iu ne a ma upöm pee, pare nok a ma kiu pee, a, a ma kum poë varih to pu vaeh ee manih po kikis pe Kristo.

Ea Varih A Napan Pe Kristo Ea Se Panih A Ma Taate' Hat Pea Para Suk A Taate' Voon

¹⁷Manih pa ëhnan e Sunön, eö' to kehkeh soe ka no' neöm a pah soe peö!. A soe kikis peö' to te' va non manih, eöm se nat nem suksuk vatëh nem a taate' pa napan varih to hikta nat ne pe Sosoenën. A ma kokoman pee to nun rakah voh ee. ¹⁸Suk ataaeh, a soe pee to hat, kee hikta onöt ne a nat vamaaka e Sosoenën, pare hikta iu kon ne o to'to' voon vëh ne Sosoenën to he'he' non. Ee o vatösöe, pare hikta nat ne pa hanan pe Sosoenën. ¹⁹Ee to hikta potpoet suk ne a ma taate' hat nee to nonok ne, ee to vaho' hop rakah rea manuh po iu hat va po sionin. Ka ma kokoman pee rikrik suk e ne pa nok a ma taate' hat.

²⁰Ivëhkëk, a taate' pe Kristo no a napan to vavaasis a non neöm, to hikta te' va non manih. Ahik. ²¹Eö' to nat e no' peöm to pënton vahik voh em pa soe man pe Kristo. Ee to vavaasis vahik voh ee peöm pa ma vu taate' ne' to iu non, na se suksuk no. ²²Moaan voh nöm to suksuk nem o iu hat va pa komëneöm, ka ma taate' hat poë varih, ivarih, a taate' piuk a meh te', me a taate' karë pa nok a taate' hat. Me a taate' rëh koe a te' manih pa hanan va pa nok a taate' hat. Ka kuru va'ih nöm se koe rakah

a ma taate' hat poë varih. ²³⁻²⁴Ka kuru nö' to iu no' a ö nöm se panih o iu hat va pa komëneöm, paröm kon o iu voon manih pa komëneöm. Ka ma kokoman peöm se tavus vavoon rakah. Köm tavus em a nap voon. A nap voon poë varih ne Sosoenën to nok raoe, kee tavus va ee manih pe' koman. Suk ataeah, a ma taate' pee to totoopin pare vivihan vavi' vamanih pe'!

²⁵Ivëh, köm se vakah rakah a taate' piuk, vamanih pa ö no Puk Vapenpen to soe va non,

Paröm sosoe tamoaan ke nem a napan pe Sosoenën a ma soe man. Suk ataeah, ea kurus, ea to te' va e no manih po pöh sionin.

Sek 8:16

²⁶A ma kokoman peöm se keh hara' vahat po heve, köm matop nem, peöm tome' nok em pa ta hat. Eöm se koe a öt o heve, ke' öök pa tëäm no a potan se roko'. ²⁷Eöm me se nat nem he' rakah ta ö sone' ne susun po ora' hat se koe ke ma', pare' mirö' o vamomhë vih peöm. ²⁸A te' vëh to te' voh non a te' kakaveo, e' se nat non kakaveo hah non. E' se kiu vëhva' rakah pa koreneah, pare' kon po' a taëän to onöt non a ö ne' se va'aus koman hah ea, me a ma meh taneah ne' to antoen non a va'aus o te' arus.

²⁹O poen nöm to vavaato me nem a meh te', eöm se nat nem nok ta soe to vahara' vahat non eah. Eöm se soe varoe a soe vih vëh, to antoen non a va'aus o te' varih no vaman pee to kökööt non manih pa ma kupu pee. ³⁰Eöm se nat nem nok ta tah to vatamak non a Tuvuh Vasio' pe Sosoenën. E Sosoenën koman to he' voh en peöm pa Tuvuh Vasio' pamëh, ke' te' va e non manih, po vëknöm to vataare a non neöm a napan pe'. Ko vëknöm pamëh to vataare e non peöm pan, e Sosoenën se kon hah a neöm, köm tavus këh em ma' pa hat va po oeh vëh. ³¹Eöm se varakah rakah a taate' rës suntan a meh te', me a taate' heve ov in a meh te', me a taate' to va'puh, me a taate' hikan te' ke' hara' vahat, me a ma meh taate' hat na to nat e no. ³²Eöm se nok varoe a taate' vih manih po upöm napan pe Kristo, me eöm se he' a komëneöm manih pee. Eöm me se ihan anoe a ma hat pee, vamanih pa ö ne Sosoenën to ihan anoe vavoh in a ma te' hat peöm manih pa éhnan e Kristo.

Ea Se Suksuk Rakah No A Taate' Va Po Maaka

5 ¹E Sosoenën to iu rakah a no neöm sih, pare' nok a neöm, köm tavus em o pus koa' pe!. Ivëh, köm se vatet vavih a ma taate' ne e' koman to iu non. ²Eöm se suksuk nem a taate' iu te', vamanih pa ö ne Kristo to iu vavoh ka rora, pare' kon a tasun pea, ko he' o to'to' pe' pa ö ne' to mët manih pa kuruse. E' to he' voh o to'to' pe' manih pa mët vamanih po he' avoavuh vih, nee to ès ke na e Sosoenën ke' vaeö.

³Eöm se koe a nok vatëh a taate' te'te'vaasi', me a ma meh taate' rëhrëh, ke' e voe to koroh vëtkin me a meh voe, ke' e' to koroh vëtkin

me a vöna', ke' a tah hat taeah, paröm koe a manin a ma tah kurus po upöm te'. A ma taate' pöe varih se nat ne tatavus ne manih topninneöm a napan pe Sosoenën. Suk ataaeh, ea a napan pe Sosoenën, ea to hikta se vavasoe suk no a ma vu taate' poë varih. ⁴Eöm se nat nem nonok nem ta ma soe pö, me ta ma vaato nun, me eöm se nat nem nonok nem ta ma vu vakö hat. A ma taate' poë varih to hikta vih ne pa ö na se nonok no. E' to vih varoe non peöm se soe vavihvih ke na e Sosoenën. ⁵Eöm se nat vavih va nem manih pan, a napan varih to nonok ne sih a taate' te'te'vaasi', me a ma meh taate' rëhrëh, me a napan varih to mamanin ne sih a ma tah po upöm te', a ma taate' poë varih to matan va e ne manih pa napan varih to hin hin ne o sosoenën varih to hikta te' man ne. Ee a napan poë varih to hikta antoen ne a hop manih pa Matop Vih pe Ieesu' Kristo, ke Sosoenën matop non raoe.

⁶Eöm se matop vavih nem, pe' to hat non peöm tome' vatet ta ma vakö hat po te' varih to kehkeh rëh ke a ne neöm, köm nok a ma taate' hat poë varih. A ma taate' akuk ko poë varih to vaheve ne e Sosoenën, ke' vakmis en pee. Suk ee to pëpënton varo ne a ma soe pe'. ⁷Ivëh, kö' sosoepip rakah e no peöm, pan eöm se koe a vatös me a pap te' poë varih. ⁸Suk ataaeh, moaan voh nööm to te' voh nem pa popoen. Ivëhkëk kuru va'ih, neöm to tavus em a napan pe Sunön ke' vamaaka en pa ma kokoman peöm. Ivëh, kö' iu no' a ö nööm se nönö va nem manih pa napan varih to suksuk ne o maaka. ⁹O tükrea pe Sosoenën to te' non manih peöm, köm vavatvus nem a ma moeh taate' vih man, me a ma taate' totoopin, me taate' va pa soe man. ¹⁰Eöm se punö' vëhva' rakah pa nat a taate' taeah to vavaeö non e Sunön. ¹¹Eöm me se koe a vamomhë me ra napan varih to nonok ne sih a ma taate' va pa popoen. A ma vu taate' poë varih, to hikta onöt ne a vavoa' a taate' vih. Ahik rakah, e' to vih non peöm se vataare a pap te' poë varih, pan a taate' pamëh, e' a taate' to para' hat rakah. ¹²Eö' to hikta onöt no' a soe tavus a ma taate' hat, nee to vakoaan ne pare nonok ne sih. Eö' to te' me e no' po poet pa vaato suk a ma taate' poë varih. ¹³Ivëhkëk, o tükrea pe Sosoenën se vataare en pea, pa pusun in a ma taate' poë varih, kee tavus vateera' ko te' e ne po maaka. ¹⁴Ko poen no tükrea pamëh se keh ëman non manih pa ta pah tah, a tah pamëh to tera' en. Ivëh, ka soe va'ih to te' va non manih, "Eöm varih a napan to koroh nem po vaseepe, eöm se sun. Ke Kristo se he' en peöm po tükrea pamëh."

¹⁵Ivëh, köm se matop vavih rakah nem pa ma taate' nööm to suksuk nem. Eöm se nat nem nönö va nem manih po te' to hikta nat ne pe Sosoenën. Ahik, eöm se te' rakah va nem manih pa te' natsean. ¹⁶Kuru nööm to te' me nem pa tëëm nööm se nok a taate' vih pe Sosoenën, ivëhkëk, o poen na to te' no kuru, e' o poen hat no a napan to nonok ne a ma taate' hat. Ivëh, köm se te' vamatop nem, pe' o poen va pa nok a ma

taate' vih tome' hik akuk ee. ¹⁷Eöm se nat nem suksuk nem a ma taate' me a ma kokoman no a napan va po oeh vëh to nonok ne sih. Eöm se nat varoe ko nem pataeah ne Sunön to iu non paröm vatet. ¹⁸Eöm me se koe a kaak vatëh o voaën, suk ataaah, a taate' kaak to mimirö' e non pa ma to'to' peöm. Ivëhkëk, eöm se vaonöt ka Tuvuh pe Sosoenën puh manih peöm, pare' matop non a ma kokoman peöm. ¹⁹Eöm se vaëhëh me nem a ma meh napan pe Sosoenën, marën a vaeh o vaman pa ma paeh peöm. Eöm se kon a ma vaëhëh varih to pet ne po Puk Vaëhëh, me manih pa ma meh vaëhëh va po hin, me a ma vaëhëh no a Tuvuh Vasio' to vatvus manih pa ma komièneöm, nöm se vaho' hop manih pa ma vaëhëh peöm. Paröm vaëhëh a ma tah vaëhëh varih to kë ne a ëhnan e Sunön manih pa ma rivoeeneöm, me manih pa ma kokoman peöm. ²⁰Eöm se sosoe vavihvih tamoaan ke nem e Sosoenën Tamaara, suk a ma moeh tah varih pa ëhnan e Sunön pea Ieesu' Kristo.

E Pöl To He' O Vavaasis Manih Pa Nap Vavaen

²¹Eöm se tënan rakah a soe ko vapaan ke nem a ma meh kea peöm. Suk ataaah, eöm to ta e nem pa ëhnan e Kristo to te' me non a tasun me o kikis apuh.

²²Ke eöm varih o köövo, eöm se pënton nem a ma soe pa ma kën voe peöm ko te' nem paan, vamanih pa ö nöm to pënton va nem sih a soe pe Sunön. ²³Suk ataaah, a te' oete', e' to susun ke non sih e köövo pe', vamanih pa ö ne Kristo to susun ke non sih o kum te' varih to vaman ne sih e Sosoenën. O kum te' poë varih to vaman ne sih Sosoenën, ee to te' va ne manih pa sionin e Kristo. Ke Kristo koman ivëh, to kon hah o kum napan pe' poë varih. ²⁴O kum te' varih to vaman ne sih Sosoenën, ee to te' ne paan e Kristo. Ke' te' va e non manih peöm o köövo, eöm se te' tamoaan nem paan a ma voe peöm.

²⁵Ke eöm varih a kën voe, eöm se iu rakah nem a ma köövo peöm, vamanih pa ö ne Ieesu' Kristo to iu vavoh in o kum te' varih to vaman ne sih e Sosoenën, pare' he' o to'to' pe', marën a va'aus o kum pamëh.

²⁶Manih pa ruen, me a soe, ne Kristo to pupui o kum te' varih to vaman ne Sosoenën, pare' ep non raoe to te' voon ne manih pa mataneah. Ka manih pa taate' pamëh, ne' to kon o kum pamëh, kee tavus ee o kum te' ne' to vaneah non, pan ee o kum pe'. ²⁷Ivëh, ko kum te' poë varih se te' vivihan tamoaan ne, ka hikta hat se te' non manih pee. E Kristo to iu nok non o kum te' varih to vaman ne e Sosoenën, se matan vavih rakah ne manih pa mataneah. E' to te' va non manih pan, o kum te' poë varih no a hikta ta ö korë, me a meh taeah to onöt non a mirö' raoe. ²⁸E' to te' akuk va e non manih pan, eöm varih a kën voe, eöm se iu rakah nem a ma köövo peöm, vamanih pa ö nöm to iu hah va ka nem. A te' vëh to iu rakah non e köövo pe', e' to iu koman hah me a non. ²⁹Ea to nat e

no pa hikta pah te' to rës hah non sih a sionineah, ahik, a te' pamëh to matop vavih non sih a sionineah, ko mamakën non, pare' matop vavih e non pe'. E' to te' akuk va e non manih pa ö ne Ieesu' to matop vavih va i non o kum te' varih to vaman ne Sosoenën.³⁰ Suk ataaeh, ea to te' va e no manih pa sionin e Kristo.³¹ Ka soe to kiun non manih po Puk pe Sosoenën to soe va non manih pan,

“Ivëh, ke voe se këh ma' e tamaneah pen sinaneah,
pare' vatös me e köövo pe',
kee tavus ee pon o pöh sionin.”

Jen 2:24

³² Manih koman a soe va po Puk pe Sosoenën, no kokoman apuh rakah to te' non manih pe'. Manih peö' to koman no' pan, a soe va'ih to sosoe suk non e Kristo me o kum te' varih to vaman ne e Sosoenën.³³ Ivëhkëk, a soe pamëh to sosoe suk me e non peöm papae, eöm se iu rakah a ma köövo peöm, vamanih pa ö nöm to iu hah va ka nem. E köövo se te' non paan e voe pe', pare' vasunön non poan.

E Pöl To He' A Soe Vanat Pe' Manih Po Koa', Me Ma Kën Tamëëre, Me Ra Ma Kën Sinëëre

6 ¹Eöm varih o pus koa', eöm se vatet rakah a ma soe pa ma tamëneöm me a ma sinëneöm, suk ataaeh, eöm to vatös me voh em pe Sunön. Ka taate' pamëh nöm to nok, e' a taate' totoopin manih pa matan e Sosoenën. ²Ka soe to kiun non manih po Puk pe Sosoenën to soe va non manih pan,

“Eöm se pënton a ma soe pa ma tamëneöm, me pa ma sinëneöm,
ko vatet a ma soe pee.”

Eks 20:12; Lo 5:16

Ka taate' va'ih, e' a taate' vamomoaan to te' me non a soe vaman pe Sosoenën. ³Ka tah ne' to nok suk voh pa soe vaman pe', ivëh,

“Eom se keh pënton a soe pa ma tamëneöm me a ma sinëneöm, A, a
ma tah vihvih se tavus ee manih peöm,
köm te' varë em manih po oeh vëh.”

Eks 20:12; Lo 5:16

⁴Ke eöm varih a ma kën taman, eöm se nat nem vavaheve nem a ma pus koa' peöm. Ivëhkëk, eöm se matop vavih varoe raoe. Paröm vakömköm nem raoe, ko vavaasis nem raoe o vavaasis pe Sunön.

E Pöl To Vavaasis Non O Te' Kikiu Akuk, Me Ra Ma Torara Pee

⁵Ke eöm varih o te' kikiu akuk, eöm se ta rakah nem a ma torara peöm varih to te' ne manih po oeh vëh. Eöm se nanaöp nem raoe paröm iu nem raoe pa ma kupu peöm. Eöm se tënä nem a ma soe pee, vamanih pa ö nöm to tënä va i nem a soe pe Kristo. ⁶Eöm se nat nem te' va nem manih po te' kikiu akuk varih to vamanman ne sih a ma torara pee manih pa ma kiu nee to nonok ne, ka ma torara pee he ut ne raoe. Eöm se nok rakah a ma kiu me a ma kupu peöm vamanih pa ö ne Sosoenën to iu va non. Ke

eöm varih, eöm se koman vamanih pan, eöm o te' kikiu akuk pe Kristo to kiu vakis e nem pa ma poen kurus. ⁷Eöm se kokoman vavih paröm nonok nem a ma kiu peöm, eöm se nat nem koman va nem manih pan, eöm to nonok nem a kiu va'ih suk ta pah te'. Ahik. Eöm to nonok me e nem pa kiu pe Sunön. ⁸Eöm se kokoman hah va nem manih pan, e Sunön to he' en po voen vih pe' manih pa napan kurus varih, to nonok ne sih a ma kiu vihvih. E' se he' o voen vih pamëh manih po te' kikiu akuk me ro te' taihan.

⁹Ke eöm varih o te' to vavakiu nem sih o te' kikiu akuk, eöm se matop vavih rakah nem raoe, paröm varakah rakah a taate' va'naöp o te' kikiu akuk peöm. Suk ataeah, e Sunön to te' non pa vöön va kin, e' me e Sunön peöm me ro te' kikiu akuk. Eöm me se kokoman va nem manih pan, a Te' vëh e Torara peöm e' me e Torara po te' kikiu akuk to te' non manuh pa vöön va kin. E' to matop va e non pee manih pa ö ne' to matop va ka non neöm.

A Napan Pe Kristo Ee To Te' Va E Ne Manih Pa Nap Vëvënsun

¹⁰Kuru nö' to kehkeh vahik va i no' a soe peö' manih pan, eöm se vatös me e Sunön, paröm kon o kikis pe'. Eöm se vaonöt ko kikis apuh pe' vakikis a neöm. ¹¹A te' vëvënsun to ohop non a ma ohop vavapus me pe', marën a ö ne' se vapus. Ivëh, ke eöm me, eöm se vamatop pa vakuu a ma tah ne Sosoenën to he' a neöm, marën a vapus me e susun po ora' hat, ko poen ne e' e susun po ora' hat to punö' pa vatomore me a neöm, köm vöknah rakah a soe pe'. ¹²Eö' to soe a soe va'ih, suk ea to hikta vavapus me no a napan va po oeh va'ih, ahik, ea to vavapus me no o ora' hat me a ma vapöök susun pee varih to matop ne sih a napan va po oeh vëh, to te' ne pa popoen. Ea to vavapus me no o ora' hat va kin to te' me ne a ma vu kikis. ¹³Ke' ivëh, a pusun in a ö nö' to soe suk va ka neöm manih pan, eöm se vamatop pa ohop a ma ohop vavapus, ne Sosoenën to he' a neöm, marën a vöknah e susun po ora' hat. Ivëh, ko poen no a hat pamëh se tavus ma', eöm to antoен rakah e nem pa vöknah o ora' hat poë varih. Ivëh, ka tëäm nööm to nok vahik a ma tah nööm to antoен nem a nok, eöm se sun vakis avoe' rakah kov e nem.

¹⁴Ivëh, köm se te' vamatop nem pa vapus me e susun po ora' hat, eöm se te' va nem manih pan, eöm se soe a soe man, a soe man pamëh to te' va non manih po voh no a te' vëvënsun to voh non. Eöm se nok a taate' to te' totoopin non manih pa matan e Sosoenën. Ka taate' pamëh to te' va non manih po ohop nee to nok pa ta tah eh, ke' sunpip non a ma poeneöm. ¹⁵Eöm se te' vamatop tamoaan nem pa vatvus a Soe Vih to soe suk non o kokoman tö ne Sosoenën to he' voh ma!. Eöm se vaho' va in a Soe Vih pamëh, vamanih peöm to ohop nem a su!.

¹⁶Eöm pet me se vaman tamoaan nem e Sosoenën. Ka taate' vaman peöm pamëh te' va e non manih po këpro' to sunpip a no neöm. O vaman

peöm to matop e non peöm, köm te' tavus këh e nem po vakmis vëh ne susun po ora! hat se punö' pa nok manih peöm. O käpro' pamëh to se te' va non manih pa ta tah vavapus me po te' vëvënsun, to vövömtë' e non pa ma avan têtëkrea varih, no e tövakihat to vanvan non ma!. ¹⁷Eöm se kokoman hah va nem manih pan, e Sosoenën to kon hah voh en peöm manih pa hat ko matop e non peöm. Ka taate' pe Sosoenën pamëh se te' va non manih po uvan eh vavapus nöm to uvan nem. Me eöm se pënton vavih rakah a soe pe Sosoenën no a Tuvuh Vasio' to he' a neöm. A soe pamëh to te' va non manih po rapis rë nöm to öt nem. ¹⁸Eöm se hinhin tamoaan rakah nem a Tuvuh Vasio'. Paröm eh rakah nem pa hin, suk a ö ne' se va'aus a neöm. Eöm se ut vavih tamoaan nem, paröm nat nem vanun, me a vanot pa nok a taate' hin. Eöm se hinhin tamoaan nem e Sosoenën ke' se va'aus a napan kurus pe'.

¹⁹Eöm se hin e Sosoenën ke' va'aus a neo', pare' vaho' a soe manih pa rivoneo', köl hikta se nanaöp no' a soe vamaaka ke ra napan a soe vakoaan pe Sosoenën. ²⁰E Ieesu' Kristo to kon voh a neo', köl kon voh a tasun pe' parö' vavaasis no' a napan pa Soe Vih. E' akuk kuru a tah pamëh nee to papanih pip suk voh a neo' koman a iuun nohnoh. Ivëh, köl iu no' a ö nöm se hin vakis e Sosoenën, ke' vakikis a neo' köl vöknah a taate' naöp, ko soe tavus a Soe Vih pe Ieesu' Kristo manih pa napan, parö' nat no' nanaöp no'!

E Pöl To Hin Suk A Napan Varih To Te' Me Ne O Vaman, Ke Sosoenën Se Tapui Raoe

²¹E Titikus se soe vanat en peöm pa ma kiu kurus varih nö' to nonok no!, ke Titikus koman, e' e kea vamaman rakah pea, nö' to pah iu suntan e no' pe!. Me e' koman a te' kikiu vamaman rakah pe Sunön. ²²E' akuk a tah nö' se vanö suk nös eah manih peöm, pan e' se soe vanat a neöm emöm te' vah va nem nih manih, me e' se vakikis o vaman peöm.

²³Eö' to hinhin suk a no' neöm pan, e Sosoenën e Tamaara pen sunai'eah Ieesu' Kristo se he' a neöm o kokoman tö, me a taate' kamö!. Ee se nok a neöm, ko vaman peöm eh köm iu ro upöm te!. ²⁴Me eö' to hinhin no' e Sosoenën se vataare a taate' ururuan pe' manih pa napan kurus varih to iu ne Ieesu' Kristo e Sunön pea. Ko iu pa napan poë varih se hikta te' me non ta ö ataaton.